

Thomae archidiaconi Spalatensis: Historia Salonitanorum atque Spalatinorum pontificum / Archdeacon Thomas of Split: History of the Bishops of Salona and Split; Latin text by Olga Perić, edited, translated and annotated by Damir Karbić, Mirjana Matijević-Sokol and James Ross Sweeney; Central European University Press, Budapest 2006., 404 str.

Po svemu sudeći, prvo inozemno dvojezično izdanje *Povijesti salonitanskih i splitskih prvo-svećenika* Tome Arhiđakona ugledalo je svjetlost dana u doba kada zanimanje za srednjovjekovnu i ranu modernu povijest srednje Europe raste, no istodobno paradoksalno opada broj vrsnih poznavatelja latinskog - jezika na kojemu je bila napisana većina tadašnjih povijesnih izvora. Kako bi takvi vrijedni tekstovi postali dostupni i onim čitateljima koji se ne služe latinskim, tim stručnjaka sastavljen od povjesničara i filologa okupljen oko budimpeštanskog sveučilišta Central European University (CEU), odlučio je pokrenuti posebnu ediciju s izdanjima prijevoda važnijih srednjoeuropskih narativnih izvora iz razdoblja srednjeg vijeka i rane moderne povijesti (*Central European Medieval Texts*). Riječ je prvenstveno o povijesnim izvorima s područja Češke, Hrvatske, Mađarske i Poljske. Prema riječima uredništva, njihovo bi objavljivanje u dvojezičnom obliku (latinski izvornik i prijevod na engleski) mnogim znanstvenicima, ali i laicima, znatno olakšalo razumijevanje takvih tekstova. Unutar te vrijedne edicije dosad su već objavljena tri sveska, a u svakome od njih priređen je po jedan izvor ključan za povijest Češke, Mađarske i Poljske. Na svakome su svesku, uz tim glavnih urednika pod vodstvom Jánosa M. Baka (Urszula Borkowska, Giles Constable, Gerhard Jaritz i Gábor Klaniczay) te urednika serije, klasičnoga filologa Franka Schaera koji je vodio brigu o načinu izdavanja latinskog izvornika odabranih djela, kao priređivači surađivali eminentni stručnjaci za povijest regije (László Veszprémi, Balázs Nagy, Paul W. Knoll i Thomas N. Bisson).

Četvrti svezak spomenute edicije zaslužno je posvećen jednoj od najzanimljivijih osoba hrvatskoga srednjovjekovlja - Tomi Arhiđakonu i njegovu djelu *Historia Salonitana (Historia Salonitanorum atque Spalatinorum pontificum)*. Inozemno izdanje tog djela objavljeno je pod dvojezičnim naslovom: *Thomae archidiaconi Spalatensis: Historia Salonitanorum atque Spalatinorum pontificum / Archdeacon Thomas of Split: History of the Bishops of Salona and Split*. Po načinu izdavanja Tomina Povijest u potpunosti slijedi koncepciju primijenjenu i u prethodno objavljenim izvorima edicije CEMT. Latinski tekst svih 49 poglavlja *Salonitanske povijesti* preuzet je iz najnovijeg hrvatskoga kritičkog izdanja, koje je priredila Olga Perić s Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.* Na engleskom prijevodu većim dijelom radio je James Ross Sweeney, no zbog njegove spriječenosti prijevod je kasnije dovršen i u potpunosti dotjeran pod vodstvom Damira Karbića iz Odsjeka za povijesne znanosti HAZU u Zagrebu. Tekst je popraćen iscrpnim bilješkama Mirjane Matijević-Sokol s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, koja je bila izradila bilješke i za hrvatsko izdanje *Salonitanske povijesti*, a na ovom projektu u tom joj se poslu kao stručni suradnik pridružio i Damir Karbić. Za razliku od domaćeg izdanja koje krasi studija Radoslava Katičića o Tomi Arhiđakonu, njegovu djelu i dobu, za budimpeštansko izdanje uvodnu je studiju sastavila

* Toma Arhiđakon: *Historia Salonitana – Historia Salonitanorum atque Spalatinorum pontificum*, priredila i prevela Olga Perić, komentar Mirjana Matijević-Sokol, studija Radoslav Katičić, Književni krug, Split 2003.

Mirjana Matijević-Sokol. Njezin tekst čitatelju zaista pruža podatke važne za razumijevanje *Salonitanske povijesti*, njezina znanstvenoga, kulturnog i povijesnoga konteksta, a moglo bi se reći da je zamišljen kao sinteza najvažnijih povjesničarskih i filoloških zapažanja o tom djelu, njegovu autoru i rukopisnoj tradiciji. Matijević-Sokol svoju studiju gradi oko nekoliko različitih aspekata, ključnih za poznavanje Arhidakonova djela, pa piše o rukopisima *Salonitanske povijesti*, njezinim prijašnjim izdanjima, autoru, latinitetu, žanru i stilu djela te o *Salonitanskoj povijesti* kao izvoru povijesnih podataka. Autorica uvodnu studiju zaključuje kratkim osvrtom na Tomino djelo i njegov odjek među čitateljstvom tijekom stoljeća te najvažnijim zapažanjima vezanim za najnovije, budimpeštansko izdanje *Salonitanske povijesti*.

Uredništvo edicije u predgovoru je najavilo da će posebna pažnja biti usmjerena i nekim važnim pomagalima, pa tako u ovom izdanju Tomine *Salonitanske povijesti* nalazimo iscrpan popis kratica, popis karata i ilustracija, te dva opsežna indeksa – osobnih imena i geografskih naziva – koji će zasigurno biti od koristi čitateljima. Indeksima je pridružen i pregledan imenik zemljopisnih imena na hrvatskom, latinskom i talijanskom, a neki toponimi prevedeni su i na albanski, grčki, mađarski, njemački i srpski. Snalaženju će svakako pridonijeti i jasno raščlanjen izbor iz bibliografije, koji sadržava popis dosadašnjih izdanja djela *Historia Salonitana*, popis prijevoda tog djela te objavljene izvore i literaturu.

Objavljivanje *Salonitanske povijesti* Tome Arhidakona u sklopu edicije uglednoga europskog sveučilišta kao što je budimpeštanski CEU, bez sumnje govori o vrijednosti tog djela i njegovu značenju za europski kulturni identitet. Također, posebno priznanje za hrvatske stručnjake jest i činjenica da je u to dvojezično izdanje Tomina djela uvršten latinski izvornik koji su upravo oni priredili.

Za kraj, ostaje nam nadati se da ćemo u sklopu te vrijedne edicije i nakon Tome Arhidakona čitati i druga dvojezična izdanja hrvatskih srednjovjekovnih izvora. Sudeći po riječima uredništva, koje u idućih dvadesetak godina namjerava svake godine objaviti po jedan važan povijesni ili hagiografski izvor, ta bi nam se želja mogla i ostvariti.

Iva Kurelac

Inventari fonda Veličajne općine zadarske Državnog arhiva u Zadru godine 1325.-1385., sv. 1., prepisao i priredio Robert Leljak, Državni arhiv u Zadru, Zadar 2006., 458 str.

U izdanju Državnog arhiva u Zadru objavljen je 2006. godine prvi svezak serije *Inventari fonda Veličajne općine zadarske Državnog arhiva u Zadru godine 1325.-1385.*, koji je priredio ugledni arhivist i filolog mlađe generacije Robert Leljak, koji je u istom arhivu zaposlen kao arhivist za stariju građu. Knjiga ima 458 stranica i opremljena je bogatim znanstvenim aparatom. Recenzenti izdanja su ugledni znanstvenici Mirjana Matijević-Sokol i Damir Karbić koji su ujedno sudjelovali i u savrnjivanju teksta s izvornikom. U *Predgovoru* (7-9) koji je napisao Slavko Ražov, ravnatelj Državnog arhiva u Zadru, navodi se kako objavljena knjiga označuje početak objavljivanja nove serije izvora pod nazivom *Zadarski inventari i oporuke* (lat. *Inventaria et testamenta ladrensia*) i prva je od predviđenih triju knjiga inventara fonda koji se u Zadarskom arhivu vodi pod latinskim nazivom *Magnifica communitas Iadre* odnosno talijanskim *Magnifica comunità di Zara*; stariji pak hrvatski istraživači navedeni fond citiraju i pod imenom *Veličajna općina zadarska*.

